

VII. ROČNÍK STUDENTSKÉ VĚDECKÉ A ODBORNÉ ČINNOSTI (SVOČ) NA PF UK

Oponentský posudek

AUTOR SOUTĚŽNÍ PRÁCE: Barbara Majovská
NÁZEV SOUTĚŽNÍ PRÁCE: Fiskální federalismus
OBOR: Ústavní právo
POSUDEK VYPRACOVAL: Jan Grinc

1. Hodnocení tématu z hlediska jeho aktuálnosti, praktické použitelnosti a teoretického významu

3/3

Téma je vysoce aktuální s ohledem na recentní vývoj a vize hospodářské integrace EU. Pro jejich objasnění a posouzení je nezbytná znalost teoretických východisek a praxe ve federativních státech.

2. Hodnocení pojetí práce (systematika, logická stavba, použité metody, prameny)

3/5

Cílem práce je dle úvodu jednak vysvětlení teorie fiskálního federalismu a jednak analýza rozpočtové decentralizace Španělska a jeho regionů a opačného (centralizačního) procesu v Evropské unii v kontextu hospodářské krize, vč. vlivů evropské integrace na situaci ve Španělsku. Dále autorka hodnotí, do jaké míry se tyto útvary blíží federálnímu státnímu uspořádání.

Pojetí práce je nevyvážené, jelikož Španělsku je věnována mnohem větší část textu než Evropské unii. Situace v EU sice asi bude čtenáři známější než situace ve Španělsku, ale obě kapitoly by se asi měly dotknout rámcově stejného okruhu dílčích otázek v podobné hloubce (např. rozdělení daňové pravomoci, poměr objemu rozpočtů, způsoby a účely přerozdělování financí skrze centrální rozpočet, problém rozdílných právních režimů financování španělských regionů, který v EU zatím v zásadě nevzniká). To se ne zcela podařilo (viz též bod 4 tohoto posudku).

V ostatním je text strukturován logicky. Práci s prameny nelze po obsahové stránce nic vytknout.

3. Hodnocení formální stránky práce (jazyková úroveň, přehlednost, grafická úprava a technické zvládnutí textu)

3/4

Pokud jde o jazykovou úroveň, dojem ruší poměrně časté překlepy a chyby ve struktuře vět (např. poslední věta v poznámce pod čarou č. 5, čárka v první větě třetího odstavce části 2.2.2, na str. 6 „...hrozby, jak mohou nižší úrovně využívat společných financí...“, druhá věta v poznámce pod čarou č. 10). Textu by prospěla důkladná jazyková korektura.

Zpracovat by se dalo rovněž na parafrázích citovaných zahraničních pramenů, které někdy nepůsobí úplně česky (např. str. 12: „pevně založená“ decentralizace, na str. 7 „poplatky svěřené státem“ ve smyslu poplatků vybíraných státem, které jsou příjmem regionálních rozpočtů). Zde je však třeba uznat, že autorka pracuje s terminologií, která se vyvíjela převážně v anglicky psané literatuře, z níž ostatně autorka zhusta čerpá, a bývá poněkud nedbale překládána i v dostupných českých textech.

Jinak je formální stránka práce v pořádku.

4. Hodnocení obsahové (věcné připomínky k textu, konfrontace s jinými možnými názory, celkové zvládnutí tématu, zhodnocení závěrů práce, do jaké míry mohou být předmětem diskuse při ústním kole)

5/8

Autorka představuje teorii fiskálního federalismu jakožto ekonomického pohledu na rozpočtové vztahy ve veřejném sektoru a zkoumání výhod a nevýhod centralizace a decentralizace veřejných příjmů a výdajů. Správně upozorňuje, že zde jde o mnohem širší pojem federalismu než v klasické kontinentální státovědě. Tyto úvodní pasáže jsou zpracovány velmi dobře. Těžiště práce pak představuje podrobný a zdařilý popis systému územních veřejných rozpočtů ve Španělsku a jeho vývoje. Pokud jde o vlivy evropské integrace, autorka správně identifikuje především limity zadlužování (maastrichtská kritéria), omezení vnitrostátního rozhodování o některých druzích příjmů (DPH) a koordinaci hospodářských politik (evropský semestr). Následující část věnovaná EU je však poněkud útržkovitá až heslovitá, byť rozhodně není obsahově prázdná. Autorka se celkově spíše než na srovnání španělského systému veřejných rozpočtů s unijním¹ zaměřila na popis historických a politických impulsů vývoje fiskální decentralizace/integrace v obou útvarech a na jejich vzájemnou interakci.

Hlavním (a rozhodně relevantním) zjištěním práce tak je, že zatímco španělský fiskální federalismus je formován zejména historickou zkušeností s centralismem a průběžnými politickými požadavky regionů, v Evropské unii je pokrok fiskální integrace v posledních letech tažen argumenty ekonomické nezbytnosti, aniž by se vedla dostatečná politická a někdy i právní debata. To může mít důsledky pro legitimitu těchto kroků. Španělský systém představuje opačný extrém, kde snaha o udržení politického kompromisu může podkopávat efektivitu hospodářské politiky.

Otázkou je, zda obsah práce poskytuje oporu pro autorkou naznačené zhodnocení, do jaké míry se oba útvary přibližují federativnímu uspořádání. Ze státovědeckého či ústavněprávního pohledu na to má vliv i řada jiných než ekonomických faktorů (autorka je zmiňuje v úvodu, když se zabývá pojmem federalismu, a částečně i v kapitole o EU). Z pohledu teorie fiskálního federalismu (resp. citovaných pramenů) pak zjevně oba útvary (a patrně i většina unitárních států) federativní jsou.

5. Stručně celkové hodnocení práce a celkový počet bodů²

14/20

Autorka si zvolila složité téma se značným přesahem do jiných společenských věd a přichází se zajímavými postřehy. Její práci však poněkud sráží formální stránka (zejm. nevyrovnaná struktura).

Otázky k ústní obhajobě:

1) Vyplývají dle autorky z vývoje ve Španělsku nějaká zásadní poučení pro fiskální integraci Evropské unie?

¹ Zde bylo možné vycházet např. z díla autorkou citované A. Hinarejos, která rozlišuje fiskální federalismus vzoru USA, založený na centrálním rozpočtu jako rozhodujícím nástroji hospodářské politiky (kterému se zřejmě blíží Španělsko), a model založený na slabém centrálním rozpočtu, ale silném dohledu a usměrňování hospodářské politiky a rozpočtové disciplíny nižších jednotek (zde členských států EU).

² Celkový počet bodů je součtem bodů udělených v předchozích čtyřech kategoriích.

- 2) Ovlivňuje fiskální decentralizace Španělska nějak jeho schopnost plnit právní a politické závazky v rámci hospodářské a měnové unie (např. právě maastrichtská kritéria)?
- 3) Co považuje autorka za nejvýznamnější rozdíly v současné podobě španělského a unijního fiskálního federalismu?
-

V Praze dne 15. 5. 2014

.....
Jan Grinc